

ƏDƏBİYYATŞÜNASLIQ

<https://doi.org/10.62837/2025.4.337>

SƏKİNƏ İSMAYILOVA
Bakı Avrasiya Universiteti
Bakı ş., Nərimanov ray., H.Əliyev pr. 135A
Kamaismayilzadeh@gmail.com

DEDEKTİV ROMANIN İNKİŞAF TARİXİ

Xülasə

Detektiv ədəbiyyatın "Qızıl dövrü" 1920-ci illərdən 1940-cı illərə qədər olan dövrü əhatə edir, detektiv fantastikanın zirvəyə çatması, böyük oxucu auditoriyası cəlb etməsi və bütövlükdə mədəniyyətə əhəmiyyətli təsir göstərməsidir. Bu dövr detektiv hekayələrin aydın bir quruluş qazandığı, daha ixtiraçı və intellektual xarakter aldığı bir dövr idi. Dövrün ədəbiyyatı mürəkkəb araşdırmalara, müəmmalı cinayətlərə və simvollaşan görkəmli detektiv personajlara diqqət yetirirdi. Bu dövrün mühüm xüsusiyyəti psixoloji və əxlaqi aspektlərə diqqət yetirilməsi, tez-tez ədalət, təqsir və satınalma kimi mövzulara toxunması idi.

Aqata Kristi və Artur Konan Doyl kimi müəlliflərin əsərləri detektiv janrının istiqamətini böyük ölçüdə müəyyən etmiş, detektivlərin tapmacaları həll etməsi və povestə çoxsaylı mümkün şübhəliləri daxil etmək kimi yeniliklər və konsepsiyalar yaratmışdır. Bu müəlliflərin əsərlərində detektiv təkcə cinayətləri araşdıran qəhrəman deyil, həm də əxlaqi və fəlsəfi sualları təcəssüm etdirən şəxsiyyətə çevrilir. Reymond Çandler və Corc Simenon əsərləri sosial və psixoloji dinamikaya diqqət yetirərək janra yeni ləzzətlər əlavə etdi. Beləliklə, detektiv ədəbiyyatın "Qızıl dövrü" janr üçün yeni üfüqlər açaraq onu intellektual əyləncəyə, insan təbiəti haqqında mühüm əks etdirmə vasitəsinə çevirdi.

Açar sözlər: Qızıl dövrü, detektiv janr, Aqata Kristi, fəlsəfə, araşdırma.

SAKİNA İSMAYILOVA

Hictorical development of the detective novel.

Summary

The "Golden Age" of detective fiction spans the period from the 1920s to the 1940s, when detective fiction reached its peak, attracting a huge audience and exerting a significant influence on culture as a whole. This period was a time when detective stories acquired a clear structure, became more inventive and intellectual. The literature of the time focused on complex investigations, mysterious crimes and outstanding detective characters who became iconic. An important feature of this

period was the attention to psychological and moral issues, often touching on themes such as justice, guilt and redemption.

The works of authors such as Agatha Christie and Arthur Conan Doyle largely defined the direction of detective fiction, creating unique tropes and concepts such as detectives solving puzzles and introducing multiple possible suspects into the narrative. In the works of these authors, the detective became not only a hero investigating crimes, but also a person embodying moral and philosophical questions. The works of Raymond Chandler and Georges Simenon added new shades to the genre, focusing on social and psychological dynamics. Thus, the "Golden Age" of detective fiction opened new horizons for the genre, turning it into intellectual entertainment and an important means of reflection on human nature.

Keywords: Golden Age, detective genre, Agatha Christie, philosophy, investigation.

Историческое развитие детективного романа

Резюме

"Золотой век" детективного жанра охватывает период с 1920-х по 1940-е годы, когда литература детективного жанра достигла своего расцвета, привлекая огромное внимание читателей и оказывая значительное влияние на культуру в целом. Этот период стал временем, когда детективные истории приобрели четкую структуру, стали более изобретательными и интеллектуальными. Литература того времени была сосредоточена на сложных расследованиях, загадочных преступлениях и выдающихся персонажах-детективам, ставших культовыми. Важной чертой этого периода было внимание к психологическим и моральным аспектам, часто затрагивающим такие темы, как справедливость, вина и искупление.

Работы таких авторов, как Агата Кристи и Артур Конан Дойл, в значительной степени определили направление детективного жанра, создавая неповторимые образы и концепции, такие как детективы, решающие головоломки, а также введение в повествование множества возможных подозреваемых. В произведениях этих авторов детектив стал не только героем, расследующим преступления, но и личностью, олицетворяющей моральные и философские вопросы. Произведения Рэймонда Чандлера и Джордж Сименон добавили новые оттенки к жанру, акцентируя внимание на социальной и психологической динамике. Таким образом, "Золотой век" детектива открыл новые горизонты для жанра, превратив его в интеллектуальное развлечение и важное средство размышлений о человеческой природе.

Ключевые слова: Золотой век, детективный жанр, Агата Кристи, философия, расследование.

Giriş

Detektiv janrının “Qızıl dövrü” detektiv ədəbiyyatın zirvəyə çatdığı, təkcə oxucular arasında populyarlaşdığı, həm də bütövlükdə mədəniyyətə təsir etdiyi dövrdür. Təxminən 1920-ci illərdən 1940-cı illərə qədər olan bu dövr Aqata Kristi, Artur Konan Doyl, Corc Simenon və Reymond Çandler kimi ustadlarla bağlıdır. Bu dövrdə detektiv hekayələr aydın struktur və səciyyəvi xüsusiyyətlər qazanmağa başladı, məsələn, dahiyənə araşdırmalar, sirli cinayətlər və kult personajlarına çevrilən görkəmli detektivlər.

“Qızıl dövr” detektivlərin sadə araşdırmalardan kənara çıxdığı və əsl intellektual oyunlara çevrildiyi bir dövr idi. Bu dövr ədəbiyyatı çox vaxt insan təbiəti, ədalət və əxlaqla bağlı suallar verir, oxucudan təkcə müşahidə deyil, həm də məntiqi təfəkkür tələb edirdi. Detektiv hekayələr təkcə cinayətkarı tutmaq haqqında hekayələrə deyil, şəxsiyyətlər, motivlər və mənəvi dilemmalar arasında mürəkkəb qarşılıqlı əlaqəyə çevrildi ki, bu da janrı populyar deyil, həm də dərin fəlsəfi etmişdir.

1. Detektiv janrının inkişaf tarixi.

Detektiv fantastikanın qızıl dövrü müəyyən sosial və mədəni dəyişikliklərlə üst-üstə düşür. XIX - XX-ci əsrlərin qovşağında İngiltərə və ABŞ-da sosial strukturda mühüm dəyişikliklər baş vermişdir: sənayeləşmə, artan urbanizasiya, şəhər əhalisinin artması və elmin inkişafı. Bu dəyişikliklər cinayət anlayışına və hüquq-mühafizə orqanlarına təsir göstərmişdir. Ədəbiyyatda yeni bir qəhrəman tipi meydana çıxmışdır - çox vaxt məhdud və yavaş təsvir olunan ənənəvi polisdən fərqli olaraq, cinayətlərin açılmasına kömək edən şəxsi detektiv.

“Detektiv fantastikanın qızıl dövrünün formalaşmasına təsir edən əsas amillərdən biri sənayeləşmə, xüsusilə Böyük Britaniya və ABŞ üçün xarakterikdir. Sənaye İnqilabı fabriklərin, dəmir yollarının və iş axtarmaq üçün kənd yerlərindən miqrasiya edən artan əhalinin yerləşdiyi yeni, sürətlə inkişaf edən şəhərlər yaratmışdır. Bu, şəhər əhalisinin əhəmiyyətli dərəcədə artmasına və sosial quruluşun dəyişməsinə səbəb olmuşdur.”[2, s. 109].

London və Nyu-York kimi böyük şəhərlərdə yüksək əhali sıxlığı inkişaf etmişdir ki, bu da cinayətlərin artmasına səbəb olmuşdur. Yeni şəraitdə ictimai asayişə nəzarət etmək çətinləşdi ki, bu da öz növbəsində cinayətlərin sayının artmasına və şəhər sakinləri arasında narahatlığın artmasına səbəb olmuşdur. Şəhər sakinləri cinayəti şəhərləşmiş dünyanın ayrılmaz hissəsi kimi qəbul etməyə başladılar. Bir çox insan oğurluq, qətl, dələduzluq kimi müxtəlif cinayətlərin şahidi olub, hətta qurbanı olmuşdur. Məhz şəhərin təhlükəsizliyi üçün artan qayğı böyük ölçüdə ədəbiyyatda bu çətinliklərin öhdəsindən gələ biləcək yeni fiqurların yaradılması zərurətini müəyyənləşdirmişdir.

Artan urbanizasiya və kriminal situasiyaların mürəkkəbliyi yeni bir qəhrəman növünə - şəxsi detektivə ehtiyac yaratmışdır. Tez-tez ləng, həddən artıq bürokratik və hərəkətlərində məhdud kimi təsvir edilən ənənəvi polis məmurlarından fərqli olaraq,

özəl detektivlər müstəsna analitik bacarıqlara malik personajlara çevrilmişdilər. Şəxsi detektiv hökumət strukturlarının çərçivəsi ilə bağlı deyil və daha çevik və tez hərəkət edə bilər. Bu, cəmiyyətin artan urbanizasiya və cinayətkarlıq şəraitində yeni həll yolları axtardığı dövrün əhval-ruhiyyəsinə tamamilə uyğun idi.

Artur Konan Doyle tərəfindən yaradılmış Şerlok Holms kimi personajlar bu yeni fiqurun təəcəssümü olmuşdur. Holms təkcə cinayətləri parlaq şəkildə həll etməmiş, həm də öz metodları çərçivəsində fəaliyyət göstərmişdir ki, bu da onun şəxsiyyətini unikal etmişdir. O, məntiqə, deduksiyaya və təfərrüata diqqət yetirmiş, onun xarakteri isə qətiyyət və rəsmi hakimiyyətdən müstəqillik ilə xarakterizə olunmuşdur. Çox vaxt həddindən artıq metodik və ya məhdud qavrayış kimi təsvir edilən polis məmurlarından fərqli olaraq, Holms kimi qəhrəmanlar cinayət araşdırmasına yeni, daha dinamik yanaşmanın simvoluna çevrilirlər.

“Detektivlər personajlar kimi tez-tez istintaqa elmi yanaşmanın təəcəssümünə çevrilirdilər. Məsələn, Holms sadəcə müşahidəçi deyil, həm də izləri təhlil etmək, cinayətkarların davranış modellərini öyrənmək, məntiqdən istifadə etmək kimi innovativ üsullardan istifadə edən insandır. Bu kontekstdə detektivlər çox vaxt təkcə macərələrin qəhrəmanlarına deyil, həm də ictimai şüura yeni elmi ideyaların dirijorlarına çevrilmişdilər”[4, s. 116].

Digər tərəfdən, dövrün ictimai-siyasi dəyişiklikləri hüquq-mühafizə orqanlarının dərk edilməsinə də təsir göstərmişdir. Polis vacib bir qurum olaraq qalmasına baxmayaraq, onlar çox vaxt səmərəsiz və ya xüsusilə böyük bir şəhərdə cinayətləri tez bir zamanda açmaq iqtidarında deyildilər. Şəxsi detektiv adətən hökumət sistemindən kənarda işləyən və daha az rəsmi, daha çevik istintaq metodlarından istifadə edə bilən daha fəal və müstəqil xarakter kimi təsvir edilirdi.

Bu zamana qədər polislə bağlı müəyyən stereotiplər formalaşmışdı və detektivlər onlara bir növ alternativ oldular. Onların obrazları çox vaxt dövlət strukturlarında çalışan qəhrəmanlarla ziddiyyət təşkil etmişdi. Bu həm də ədəbiyyatda müstəqil olan, çox vaxt sosial və əxlaqi normalardan kənara çıxan “anti-qəhrəman” və ya “romantik qəhrəman” kimi yeni arxetiplərin yaranmasına səbəb olmuşdur.

XIX - XX -ci əsrlərin qovşağında baş verən sosial-mədəni dəyişikliklər ədəbiyyatda yeni bir qəhrəman tipinin - şəxsi detektivin meydana çıxmasına kömək etmişdir. Bu qəhrəman cinayətlərin araşdırılmasına yeni yanaşmanın təəcəssümü və cəmiyyətdəki dəyişikliklərin əksi olmuş, burada artan urbanizasiya, elmin inkişafı və cinayətlə mübarizədə yeni həll yollarına ehtiyac detektivin Qızıl dövrünün simvollarına çevrilən unikal personajların yaradılmasına səbəb olmuşdur.

2. Detektiv janrının Qızıl Dövrünün əsas nümayəndələri

Detektiv fantastikanın qızıl dövrü ədəbiyyatda mühüm mərhələ idi və onun inkişafı əsərləri detektiv janrının zəhəri görünüşünü həqiqətən müəyyən edən müəlliflərin parlaq adları ilə bağlı olmuşdur. Bu yazıçılar nəinki ikonik personajlar

yaratmış, həm də bir çox müasir detektiv hekayələrin əsasını qoymuşdular. Detektiv fantastikanın qızıl dövrünün əsas nümayəndələrinə daha yaxından nəzər salaq.

Detektiv janrının Qızıl Dövrünün ən görkəmli və əhəmiyyətli müəlliflərindən biri Artur Konan Doyldur. O, ədəbiyyat tarixinin ən məşhur personajlarından birini - Şerlok Holmsu yaradıb. Şerlok Holms detektiv janrının simvoluna çevrildi, onun araşdırma metodları - məntiq, deduksiya və təfərrüata diqqət - bir çox sonrakı ədəbi qəhrəmanlar üçün əsas oldu.

Holms müstəsna analitik bacarıqlara malik özəl detektivdir və ən mürəkkəb cinayətləri yalnız ağıl və elmi metodlardan istifadə etməklə həll edir. Onun yüksək qavrayışı, təfərrüata diqqəti və nəticə çıxarmaq bacarığı detektiv qəhrəmanın ayrılmaz xüsusiyyətlərinə çevrilmişdir.

Artur Konan Doylun əsərlərinin başqa bir fərqləndirici xüsusiyyəti məntiq və macəra ədəbiyyatının elementlərinin unikal birləşməsidir. Holms həmişə həqiqət axtarışındadır və onun macəraları gözlənilməz dönüşlər və dramatik vəziyyətlərlə doludur. Psixoloji fərasət, qüsursuz analitik qabiliyyət və ən mürəkkəb işləri həll etmək bacarığı o dövrün oxucularını cəlb edən xüsusiyyətlərə çevrilmiş və Şerlok Holms "standart" detektiv xarakter statusu qazanmışdır.

Detektiv fantastikanın Qızıl əsrinin digər əsas müəllifi Aqata Kristidir, onun işi janrın üfüqlərini xeyli genişləndirmişdir. Herkül Puaro və Miss Marpl kimi məşhur personajların yer aldığı romanları dünya miqyasında populyarlıq qazanmış və çoxsaylı film, səhnə və radio adaptasiyalarına ilham vermişdir.

Kəskin məntiq hissi və iti zehni olan Belçikalı özəl detektiv Herkül Puaro detektiv ədəbiyyatının ən məşhur və tanınan qəhrəmanlarından birinə çevrilmişdir. Onun araşdırma metodu çox vaxt psixoloji təhlilə və insan təbiətinin dərinliyinə əsaslanaraq onun yanaşmasını unikal və Holmsun metodundan fərqli etmişdir. Puaro təkcə sübutlara deyil, həm də insanların motivlərinə diqqət yetirmiş, bu da ona cinayətkarları onların hərəkətləri və davranışları ilə müəyyən etməyə imkan yaratmışdır.

Miss Marpl, öz növbəsində, tamamilə fərqli bir detektiv növüdür. Puarodan fərqli olaraq, o, İngiltərənin kəndlərində yaşayan sadə bir yaşlı qadındır, lakin onun insan xarakterinin inanılmaz anlayışı və gizli motivlərə həssaslığı onu əla müstəntiq etmişdir. Miss Marpl insanların davranışlarını müşahidə edərək illərlə topladığı intuisiya və biliklərindən istifadə edərək cinayətləri həll etmişdir.

“Kristi yaradıcılığı həm də detektiv janrına xüsusi psixoloji dərinlik gətirdi, burada cinayətkarların motivləri xeyli mürəkkəbləşdi və çoxşaxəli oldu, qəhrəmanların özləri isə təkcə müstəntiq deyil, həm də dərin daxili dramatik şəxsiyyətlərə çevrildilər. O, janr üçün əhəmiyyət kəsb edən mövzuların dairəsini xeyli genişləndirdi - cinayətlər təkcə açılmadı, həm də psixoloji baxımdan təhlil edildi”[1, s. 39].

Qızıl Dövrə detektiv janrının inkişafına daha az əhəmiyyətli töhfələr Noir janrının - qaranlıq, qəddar və pessimist müxtəlif detektiv fantastika təkamülünə təsir edən Raymond Çandler və Daşell Hammett tərəfindən edildi.

Deşil Hemmet kriminal fantastika janrının banisidir, onun əsərləri detektiv ədəbiyyatın inkişafına böyük təsir göstərmişdir. Onun baş qəhrəmanı, "Malta Şahini" romanından Sem Spade tipik bir antiqəhrəmandır: korrupsiya və zorakılıq dünyasında fəaliyyət göstərən soyuq, kinli, qəddar və bəzən əxlaqsız xarakter. Şerlok Holms kimi klassik detektivlərdən fərqli olaraq, Spade aydın mənəvi kompası olmayan daha real, daha az ideallaşdırılmış xarakterdir. Spade sadəcə bir müstəntiq deyil, ətrafındakı dünyanın qəddarlığı ilə üzləşən və çətin, çox vaxt etik cəhətdən ziddiyyətli qərarlar verməli olan bir insandır.

Hemmetin yaradıcılığını davam etdirən yazıçı Reymond Çandler, mənəvi kompromislərlə dolu bir dünyada da fəaliyyət göstərən digər məşhur personaj Filip Marlou obrazını yaratmışdır. Onun qəhrəmanı mürəkkəb korrupsiya, sosial ədalətsizlik və şəxsi faciələrlə qarşılaşan şəxsi detektivdir. Marlou kinsizliyə meyilli, lakin eyni zamanda güclü əxlaqi prinsiplərə malik filosofdur və bu onu noir dünyasında unikal edir.

Çandler və Hemmetin əsərlərində detektiv dünya çox vaxt klassik romanlardan daha qaranlıq və daha qəddar olur. Süjetlər korrupsiya, qəddarlıq və ümitsizliklə doludur və qəhrəmanların özləri heç də həmişə "təmiz" olmur və həmişə ənənəvi əxlaq kodeksinə əməl etmirlər. Bu müəlliflər göstərdilər ki, detektiv janr təkcə əyləncəli deyil, həm də dərin, sosial əhəmiyyətli və hətta fəlsəfi ola bilər.

3. Xarakterik xüsusiyyətlər

Detektiv fantastikanın qızıl dövrünə aid əsərlər onları asanlıqla tanınmağa imkan verən və digər ədəbi janrlardan fərqləndirən bir sıra xarakterik xüsusiyyətlərə malikdir. Bu dövrün əsas xüsusiyyətlərindən biri süjet quruluşudur. O dövrün detektiv hekayələrində hekayə həmişə əsas element - cinayətin araşdırılması ətrafında qurulur. Oxucunun diqqəti təkcə cinayət faktının özünə deyil, həm də intriqa yaradan, oxucunu təlaşda saxlayan onun açılması prosesinə yönəlib. Hekayə adətən müəmmalı və ya dəhşətli hadisə ilə - qətl, itkin düşən şəxs, böyük oğurluq və ya digər cinayətlə başlayır - bundan sonra biz bütün sirləri addım-addım açan baş qəhrəmanın, detektivin arxasınca gedirik. İstintaqın hər bir addımı gizli təfərrüatların açılmasına gətirib çıxarır ki, bu da oxucunu aktiv şəkildə düşünməyə və sirri özbaşına həll etməyə çalışmağa vadar edir.

"İpucuların tapılmasına və onların şərhinə xüsusi diqqət yetirilir, personajlara və oxucuya cinayətin necə törədildiyini açmağa imkan verir. Bu axtarış prosesi bizə bütöv hadisələr silsiləsi yaratmağa imkan verir ki, burada hər bir yeni detalın kəşfi, hər bir kiçik müşahidə və ya məntiqi nəticə daha mürəkkəb mənzərənin bir hissəsinə çevrilir" [5, s. 92]. Bu yanaşma nəinki sirr ab-havasını gücləndirir, həm də oxucuya

özlərini istintaqın bir hissəsi kimi hiss etməyə imkan verir və bununla da onların süjetdə iştirakını xeyli artırır.

Bundan əlavə, detektivin qızıl dövrünün əsərləri çox vaxt həm cinayətlərin təsvirinə, həm də personajların yaradılmasına ətraflı yanaşma ilə xarakterizə olunur. Cinayətlər adətən bütün mümkün təfərrüatların diqqətlə araşdırılması ilə açılır: izlər, şahidlər, şübhəliyənin davranışı və kiçik ipucları. Bu, gərginlik və intizar mühiti yaratmağa kömək edir, çünki hər bir yeni fakt istintaqın nəticəsinə həlledici təsir göstərə bilər. Eyni zamanda, bu dövrün detektiv qəhrəmanları çox vaxt mürəkkəb, çoxqatlı xarakterlərə malikdirlər ki, bu da onları təkcə müstəntiq kimi deyil, həm də fərd kimi maraqlı edir. Süjetlər çox vaxt çoxqatlı, bir neçə sətirdən ibarətdir - əsas sirrdən tutmuş personajların şəxsi həyatı, daxili münaqişələri, hətta kiçik cinayətləri ilə bağlı alt süjetlərə qədər.

O dövrün detektiv əsərlərində diqqəti çəkən cəhətlərdən biri də mərkəzi fiqur - detektivdir. Bu personaj həmişə görkəmli analitik qabiliyyətlərə malikdir, o, dünyanı məntiq prizmasından qavrayır, bu da ona digər insanların qaçıra biləcəyi gizli detalları görməyə imkan verir. Onun kəşfiyyatı və soyuq hesablamlar aparmaq bacarığı tez-tez şahidlər, şübhəliyə və hətta cinayətkarlar kimi digər personajların emosional reaksiyaları ilə ziddiyyət təşkil edir. Detektivlər çox vaxt rəşional hərəkət edir, emosiyaya deyil, məntiqə əsaslanan qərarlar verir, onları oxucunun asanlıqla tanıya biləcəyi personajlara çevirir, dünyaya baxışlarını ardıcıl və başa düşülən şəkildə bölüşürlər.

Bu personajlar tez-tez fədakarlıq proseslərindən keçir və öz zəiflikləri ilə mübarizə aparır, lakin istənilən şəraitdə hərəkət etmək qabiliyyəti onların ən böyük gücü olaraq qalır. Bu keyfiyyət onları, əksinə, tez-tez duyğularının və ya öz zəifliklərinin tələyə düşdüyü digər personajlardan fərqləndirir.

4. Populyar mədəniyyətə təsir

Qızıl dövrün detektiv hekayələri təkcə bir çox ədəbi əsərlər üçün əsas deyil, həm də bütövlükdə populyar mədəniyyətə əhəmiyyətli təsir göstərmişdir. Şerlok Holms və Herkül Puaro kimi personajlar əsl mədəni ikona çevrilib. Onların adları və obrazları o qədər məşhurlaşdı ki, onlar öz həyatlarını kitabdan kənarda yaşamağa, teatr tamaşalarının, filmlərin və televiziyaaların bir hissəsinə çevrilməyə başladılar. Qeyd etmək lazımdır ki, o illərin əsərləri filmlərdən tutmuş teleseriallara, radio proqramlarından tutmuş video oyunlara qədər hər il yeni medialara uyğunlaşdırılır. Bu personajlar həqiqət axtarışının simvollarına çevrildi və onların araşdırma metodları bütün sonrakı detektiv nəşillərinə təsir etdi.

“Üstəlik, detektiv janrının aktiv beynəlmilləşməsi məhz bu zaman başladı. 1920-1930-cu illərdə Aqata Kristi, Artur Konan Doyl və Daşell Hammett kimi məşhur müəlliflərin kitabları bir çox dillərə tərcümə edilmiş və təkcə ingilisdilli ölkələrdə deyil, bütün dünyada məşhur olmuşdur” [5, s. 92]. Böyük Britaniya və ABŞ-da yazılmış detektiv romanlar Avropa, Latın Amerikası, Asiya və hətta

Afrikada öz əksini tapmışdır. Bu, müxtəlif ölkələrin ədəbiyyatında yeni ənənələrin yaranmasına kömək etdi, eyni zamanda beynəlxalq fikir və mövzu mübadiləsinə səbəb oldu.

Şerlok Holms və Herkül Puaro kimi personajlar o qədər məşhurlaşdılar ki, onların obrazları filmə və televiziya köçdü, təkamül etməyə və yeni şəraitə uyğunlaşmağa davam etdi. Müasir filmlər, seriallar və hətta internet platformaları tez-tez bu qəhrəmanlara qayıdır ki, bu da bu əsərlərin populyar mədəniyyətdə uzunmüddətli populyarlığından və aktuallığından xəbər verir.

Nəticə

Detektiv fantastikanın qızıl dövrü ədəbiyyatda bu günə qədər detektiv janrını müəyyən edən bir sıra əsas xüsusiyyətləri formalaşdıran mühüm bir dövr idi. O dövrlərin hekayələri diqqətlə düşünülmüş əsərlər idi ki, burada hər bir hərəkət və ya istintaq elementi məna kəsb edir. Detektivlər, mərkəzi personajlar kimi, rasionallıq, müşahidə və yüksək analitik bacarıqlar gətirdilər ki, bu da sonrakı müəlliflər nəsiləri üçün qanuna çevrildi. Qızıl dövrün populyar mədəniyyətə təsirini qiymətləndirmək olmaz - bu əsərlər və onların qəhrəmanları milyonlarla insanı ruhlandırmaqda davam edir, kitablardan digər media formalarına keçərək bütün dünyaya yayılır. Detektiv janrının qızıl dövrü onun sonrakı inkişafı üçün əsas oldu və onun təsiri bu günə qədər ədəbiyyatda, kinoda və mədəniyyətdə özünü büruzə verir.

İSTİFADƏ OLUNMUŞ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. Кузнецова, М. "Структура детективных рассказов Агаты Кристи: от интриги к философским вопросам". Литературные исследования, 2021, т. 20, № 2, с. 33-47.
2. Петрова, О. "Детектив как зеркало социальной морали: анализ произведений Рэймонда Чандлера". Литературное наследие, 2020, т. 22, № 3, с. 102-118.
3. Смирнов, В. "Психология детективного персонажа в романах Агаты Кристи и Артура Конана Дойла". Вопросы литературы и психологии, 2022, т. 15, № 1, с. 68-83.
4. Boulton, J. "The Golden Age of Detective Fiction and its Philosophical Implications". English Literary Studies, 2020, vol. 37, no. 2, pp. 112-129.
5. Thomson, M. "Agatha Christie and the Evolution of the Whodunit Genre". Journal of British Literature, 2021, vol. 45, no. 1, pp. 85-101.

Rəyçi: fil.ü.f.d., dos. Nağıyeva Əfsanə